

ETNOGRAFSKI ODJEL

2004. - 2005. GODINE

TERENSKA ISTRAŽIVANJA I PROJEKTI

Početak 2004. g. privodi se kraju rad na projektu etnografskog muzeja na otvorenom „Šokačka kuća“ u Topolju, u obimu predviđenom 2001. g. Kontinuirana suradnja s Društvom prijatelja baranjskih starina „Ižip“ iz Topolja nastavlja se. U sklopu rada na terenu dokumentiraju se elementi materijalne i duhovne kulture, te razne manifestacije s etnografskom tematikom – *buše* u Topolju, „Tucijada“ na uskrсни ponedjeljak u organizaciji Zavičajne udruge Gibarčana s natjecanjem u tucanju jaja za različite dobne skupine, Smotra crkvenog pučkog pjevanja u crkvi sv. Petra i Pavla u Topolju, Žetvene svečanosti u Petrijevcima. Snimljena je u Topolju rekonstrukcija peći *blatnjare* i *šporeta* tradicijskim postupkom (Sl. 1).

Sl. 1 Rekonstrukcija peći *blatnjare* tradicijskim postupkom u „Šokačkoj kući“ u Topolju; snimila V. Šabić

Sl. 2 Česljanje djevojčice u *lastavice*, Brodanci; snimila V. Šabić

Sl. 3 Djevojačko česljanje *red i turban*, Rakitovica; snimila V. Šabić

Sl. 4 Česljanje *korpice*, Rakitovica; snimila V. Šabić

2005. g. na terenu su snimljeni i dokumentirani načini česljanja djevojaka, snaša, a u nekim slučajevima i djevojčica različite dobi sljedećih lokaliteta: Brodanci (Sl. 2), Nard, Torjanci, Donji Miholjac, Rakitovica (Sl. 3, 4, 5), Topolje, Šljivoševci. U Đakovačkim Selcima

snimljen je ophod Ljelja (Sl. 6). U Topolju je snimljen postupak i faze pletenja ograde od pruća (Sl. 7, 8, 9), a

Sl. 5 Češljanje korpice, Rakitovica; snimila V. Šabić

Sl. 6 Ophod ljelja u Dakovačkim Selcima; snimila A. Vlatković

Sl. 7 Pletenje ograde od pruća, Topolje; snimila A. Vlatković

Sl. 8 Pletenje ograde od pruća, Topolje; snimila A. Vlatković

Sl. 9 Pletenje ograde od pruća, Topolje; snimila A. Vlatković

u Bizovcu snimljen je postupak izrade venca, vjenčanog ukrasa za mladu (Sl. 10).

Sl. 10 Izrada venca, vjenčanog ukrasa za mladu, Bizovac; snimila V. Šabić

PRINOVE

2004. g. otkupljen je 51 predmet iz Rakitovice - kućni tekstil i dijelovi nošnje s početka i prve pol. 20. st.: oplećci, marame, kapice, pregača, sandale, ponjave za krevet, stolnjaci, zidna krpa, ručnici za razne namjene (*obrisači, peškiri, obrisačići*), vuneni prekrivači *šarenica* i *pokrovac*. Nabavljen je čilim s početka 20. st. iz Čepina, darovane su dvije keramičke posude, vjerojatno proizvod nekadašnjeg osječkog lončara.

2005. g. otkupljena su tri otarka iz Donje Motičine, 23 tekstilna predmeta iz Valpova, škrinja u Đakovačkim Selcima, jaram u Topolju, ukrasni elementi za kapicu mlade žene iz Torjanaca (*dronki, mašljica, mazaga*).

PUBLICIRANJE

- Šabić, V.: *Etnografska zbirka "Šokačka kuća" u Topolju – obiteljsko nasljeđe ili temelj budućeg muzeja na otvorenom* // Osječki zbornik 27, Osijek, 2004., 223 – 237
- Šabić, V.: *Etnografski odjel, 2002. – 2003. godina* // Osječki zbornik 27, Vijesti Muzeja Slavonije Osijek, Osijek, 2004., 342 -344

- Šabić, V.: *Nematerijalna baština u Muzeju Slavonije* // Informatica museologica 35 (3 - 4), Zagreb, 2004., 107 - 108
- Šabić, V.: *Neki načini češljanja na području Donjeg Miholjca, Valpovštine i Baranje* // Etno frizure Hrvatske, Vinkovci, 2006., 164 - 168
- Vlatković, A.: *Tito u Baranji: Dvorac Tikveš, tajnovitost i stvaranje mita* // Mitologiziranje Tita: proslava Dana mladosti u Kumrovcu (u tisku)
- Vlatković, A.: *Računalna obrada muzejskih predmeta i razrada klasifikacije u Etnografskom odjelu Muzeja Slavonije Osijek* // Informatica museologica (u tisku)
- Vlatković, A., Đurić, B.: *Igre božićnog razdoblja u Topolju* // Revija, 40. Đakovački vezovi, 2006., 105 - 109

STRUČNI SKUPOVI, PREDAVANJA, EDUKATIVNA DJELATNOST

2004.

- predavanja V. Šabić o nošnji Slavonije i Baranje za učenike Tekstilne škole u Osijeku, udrugu Terra Pannonia i studente etnologije iz Ljubljane
- predavanje V. Šabić "Baranjska narodna nošnja" na Seminaru folklor Panonske zone u Vinkovcima
- organizacija prikaza korizmenih i uskrasnih običaja Topolja - klepetanje na Veliki tjedan, nošenje *grančice* cvijeća na blagoslov, izrada *fičoške* (pištaljke od vrbe), radionice *šaranih jaja* na manifestaciji „Šarana jaja bojama grada“ u Osijeku, te nastupa Muške pjevačke skupine "Ižipci".
- organizacija programa prigodom Međunarodnog dana muzeja na temu Nematerijalna baština u suradnji s Društvom prijatelja baranjskih starina "Ižip":
  - a) radionice i prikazi pojedinih umijeća iz baranjskog sela Topolje u izvedbi članova Društva prijatelja baranjskih starina "Ižip": pletenje pletenice i izrada djevojačke frizure (Sl. 11, 12), dio postupka i pripreme kudjeljne niti za tkanje

Sl. 11, 12 Međunarodni dan muzeja – nematerijalna baština Topolja: prikaz pletenja pletenice i izrade djevojačke frizure Topolja; snimila A. Vlatković

- predenje, *prisukivanje*, *motanje na rašak*, *izmatanje* (Sl. 13, 14), pletenje ribarske mreže

Sl. 13, 14 Međunarodni dan muzeja – nematerijalna baština Topolja: prikaz predenja, *prisukivanja*, *motanja na rašak*, *izmatanja*; snimila A. Vlatković

Sl. 15 Međunarodni dan muzeja – nematerijalna baština Topolja: prikaz pletenja ribarske mreže brozgovca i popravka konjske oglavine; snimila A. Vlatković

- brozgovca (Sl. 15, 16, 17), popravak konjske oglavine (Sl. 15), priprema i degustacija domaće tjestenine zavezanca (Sl. 18, 19)

b) kazivanja i usmena tradicija iz Topolja u obliku zapisa

Mande Kovačev (crkveni god, radni običaji – *pudarina*, životni običaji – prosidba, zaruke, te prikaz običaja *nošenja ponude* uz rođenje djeteta)

Sl. 16, 17 Međunarodni dan muzeja – nematerijalna baština Topolja: prikaz ribarske mreže brozgovca; snimila A. Vlatković

Sl. 18, 19 Međunarodni dan muzeja – nematerijalna baština Topolja: priprema i degustacija domaće tjestenine zavezanca; snimila A. Vlatković

- c) izložba fotodokumentacije, projekcija, video-snimki i slajdova koji dokumentiraju običaje, tradicijska umijeća, obrte i druge načine manifestiranja nematerijalne baštine

2005.

- sudjelovanje A. Vlatković na interaktivnoj radionici Informatizacija muzeja u Hrvatskoj u organizaciji MDC-a u Zagrebu
- izlaganje A. Vlatković pod nazivom "Razrada klasifikacije muzejskih i galerijskih predmeta na primjeru dokumentiranja etnografske građe u Muzeju Slavonije Osijek" na 9. seminaru AKM-a u Poreču "Mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture", a u sklopu radionice "Inventarizacija u muzejima"

IZLOŽBE

Izložba „*Ruho iz Etnografskog odjela Muzeja Slavonije*“ autorice Vlaste Šabić gostovala je u Etnografskom muzeju Rupe u Dubrovniku od 22. listopada 2004. do 19. siječnja 2005. g. (Sl. 20).

Ova je izložba 2002. g. bila postavljena u Osijeku i predstavila je pregledni izbor iz najveće zbirke Etnografskog odjela, Zbirke narodnih nošnji. U Dubrovniku je prikazan ovaj pregled narodnog

Sl. 20 "Ruho iz Etnografskog odjela Muzeja Slavonije" u Dubrovniku; snimila A. Vlatković

ruha pretežno šokačkog dijela stanovništva Slavonije i Baranje s kraja 19. i prve polovine 20. st., u 8 cjelina prema zemljopisnim područjima, s 260 izloženih predmeta u nešto smanjenom obimu.

SURADNJA

Odjel u sklopu suradnje pruža usluge stručnjacima, ustanovama, udrugama, školama i medijima. Pružena je primjerice pomoć u pripremi izložbe nošnji i kućnog tekstila u Bilju, čiji su vlasnici porijeklom iz Bačkog Monoštra, a u organizaciji Zavičajne udruge Hrvata iz Bilja. U posjetu Muzeju bili su profesori i studenti Katedre za etnologiju i antropologiju iz Pečuha, koji su se upoznali s Muzejom i Etnografskim odjelom, te s našim angažmanom na formiranju etnografske zbirke i budućeg muzeja na otvorenom "Šokačka kuća" u Topolju.

Učenicima OŠ Franje Krežme prezentirana je građa, fotografije i literatura o pripremi i pečenju kruha za potrebe radionice u školi povodom Dana kruha.

EVIDENCIJE, ČUVANJE I ZAŠTITA GRAĐE

Godine 2004. V. Šabić upisala je u Knjigu ulaska 88 predmeta i 196 fotografija, dok je 2005. g. upisala 23 predmeta u Knjigu ulaska i 60 predmeta u Inventarnu knjigu. 2005. g. započeli smo s upisima u program za obradu muzejske građe M++ i na taj je način V. Šabić inventirala 136 novih predmeta, a oko 200 predmeta pripremljeno je za inventiranje. A. Vlatković unijela je osnovne parametre oko 2000 predmeta iz starog inventara u program, a od toga je detaljnije obradila oko 500 predmeta. Ročnik je prepisao opise gore navedenih 2000 inventiranih predmeta u program. Fotografirane su gotovo sve podzbirke s dijelovima narodnih nošnji (ukupno oko 1300), a fotografije je A. Vlatković unijela u program. Radila je na apliciranju zajedničkog pojmovnika i doradi pojmovnika za etnografiju u suradnji s G. Zlodijem.

Zahvaljujući ročnicima, prepisani su i svi inventarni obrasci građe iz privatne zbirke "Šokačka kuća" iz Topolja u računalu, njih 1056.

Završen je 2004. godine segment rada na reviziji, koji se odnosio na izradu popisa predmeta prema Knjigama ulaska i Inventarnim knjigama, a na temelju toga revidirane su podzbirke lončarstva, košaraštva i ručnika.

Restaurirano je 27 lutaka obučenih u narodne nošnje raznih krajeva Hrvatske, izrađenih u vrijeme Prvog svjetskog rata. Nastavljena je opsežna restauracija platnenih dijelova nošnji iz proteklih godina, a restaurirani predmeti primjereno su zaštićeni u ormarima (pokrivanje i umatanje platnom, a police od neodgovarajućeg materijala obložene su papirom). Restaurirana su ukupno 152 tekstilna odjevna predmeta. Obavljeno je redovito zračenje osjetljive građe. Za čuvaonicu tekstilnih predmeta nabavljen je odvlaživač, a za potrebe rada na terenu dva diktafona.

OSTALO

Osnivačica Etnografskog odjela Muzeja Slavonije, Zdenka Lechner, 2005. godine dobila je nagradu Osječko – baranjske županije za izuzetna ostvarenja postignuta na području kulture. Etnologinja Aleksandra Vlatković upisala je poslijediplomski studij.

Vlasta Šabić, dipl. etnolog
voditeljica Etnografskog odjela